

Oázis

Az egykori Zwarg mérleggyár
kertje Felhévízen (Bp. II.)

Tudományos Diákköri Konferencia szekció-kiírás
BME Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
Építészet és emlékezet Stúdió
TDK 2025

kör.ép
BME
KÖZÉPÜLETTERVEZÉSI
TANSZÉK

BEVEZETŐ

A Középülettervezési Tanszék építészet és emlékezet viszonyára fókuszáló stúdiója 2025 őszére tematikus Tudományos Diákköri Konferencia szekciót hirdet meg az érdeklődő hallgatók részére.

Adott egy érintetlen, körbezárt kert az egykori mérleggyár udvarán, a Kolosy tér heterogén, zavaros világa és a Felhévizi utcai plébániatemplom csendes hátsó-kertje között, két kerület határán. Adott a kert megnyitásának valós szándéka és az Önkormányzat építési igénye, melyek egyszerre jelentenek lehetőséget és inspiráló önkorlátozást.

Az egykori Zwarg József és Társai Mérleggyár udvarán olyan patika-mérlegen kimért építészet lehetőségét vizsgáljuk, ami pontosan értékeli a helyzetet, a várost, a terület határait és múltját, minden elköltött forintot, a közösséget és annak igényeit, a jövőt és annak fenntarthatóságát. Vagyis precizen és reálisan mérlegeli a valóság minden aspektusát.

kép (borító):   Baukunst: Molenbeek-Saint-Jean, Brüsszel 2014
kép: helyszínfotó (fotó: Virág Norbert)

TERVEZÉSI HELYSZÍN

A TDK szekció kiírás középpontjában az egykori Plébánia, ma Felhévizi utca Kolosy tér melletti körbezárt kertje áll. A budapesti Újlak Sárlos Boldogasszony plébániatemplom mögötti telek egykor Zwarg József mérleggyárának udvara volt. A templom hátsókertjével szomszédos önkormányzati tulajdonú telek évtizedek óta hasznosítatlanul áll, elvadult vegetációt rejtő titkos zárványként két budapesti kerület határán.

A terület tágabb környezetének múltja rengeteg felfedeznivalót és kapcsolódási pontot ígér. Nem csak az egykori gyárterület története, vagy a templom, körmeneti kápolna és plébánia legutóbb Turányi Gábor és Vincze László által bővített épületegyüttese (Óbuda-Újlak plébániaépület 1986) lehet érdekes. Felhéviz városrész, az Újlaki téglagyár egykori jelenléte vagy akár a Szépvölgyi úton egykor álló Újlaki étterem emlékezete is releváns lehet a tervezés során. A tömb történetének megismerése, a különleges téri helyzetek felfedezése, valamint a bőséggel rendelkezésre álló térképészeti és képi anyag feldolgozása megkerülhetetlen feladatnak tűnik.

kép: A Felhévizi utca beépítése Budapest kataszteri térképsorozatából - XIX. század
(forrás: maps.arcanum.com)

kép: A helyszín légifotója

TERVEZÉSI FELADAT

A TDK szekció kiírása a KÖZTI fennállásának 75. évfordulója alkalmából 2024-ben meghirdetett TÉR-RE-VÍZIÓ pályázat után egy újabb együttműködés a Középülettervezési Tanszék és Budapest Főváros II. Kerület Önkormányzata között. A tervezési terület közelében megvalósuló ingatlanfejlesztési beruházás révén, a beruházó támogatásával felmerült az önkormányzati tulajdonban lévő kert megnyitása és hasznosítása.

A valós építési szándék mögött valós, de igen szűk költségvetési keret is áll. Az önkormányzat a hasznosítás lehetséges funkciójaként egyelőre nem pontosított kamasz játszóteret határozott meg. Maga a funkció is kellően talányos és értelmezésre, pontosításra szorul – a közeli iskolák diákjai számára biztosított szabadtéri közösségi kert olyan "harmadik hely, nyitott nappali lehet, amely fontos, védett és vonzó ponttá válhat az otthon és az iskolában eltöltött idő között.

A tervezés során az eredeti, nem részletezett tervezési program kiegészíthető, pontosítható, vagy akár felül is írható. Alapvető cél azonban, hogy a spontán fejlődő vegetációt megőrző, a kert használatát fedett-nyitott terekkel kiszolgáló, az épített örökséget és a kert elzárt karakterét racionálisan használó beavatkozás jöjjön létre. A szűkebb, vagy akár tágabb közösséget kiszolgáló kert négy évszakos használatának biztosítása mérlegelendő.

A kötetlen kiírás nem csak konkrét építészeti, hanem a kert fontossága miatt tájépítészeti beavatkozást vár. A beavatkozás rétegeinek megfelelő kifejtése, részletezése, ábrázolása és tervekben való dokumentálása – a tervek kidolgozottsága, érthetősége, sőt, megvalósíthatósága is bírálati szempont.

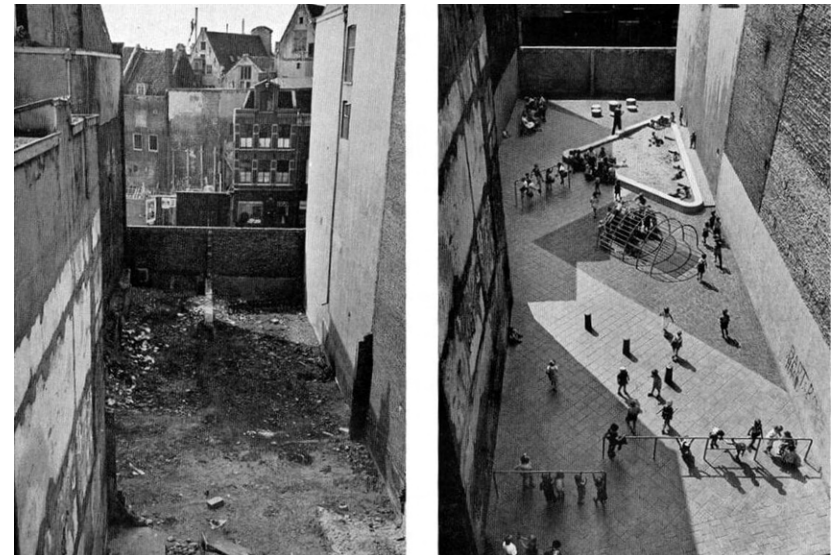
kép: Zwarg egyensúly- és tolókaros mérlegek (Granát és Kubus típusok)
kép: Zwarg József és Társai Mérleggyára látképe

Részletezett tervezési program meghatározása helyett a hallgatók, hallgatói csapatok átfogó javaslatait várjuk az alábbi gondolatindító kérdések mentén:

- Létezik-e olyan inspiráló új használat, amely a zárványként fennmaradt telket újra egységes egészként tölti meg élettel?
- Milyen közösségi funkció képzelhető el a telken, milyen közösség, milyen közösségek, milyen korcsoportok számára lehet egy új kert találkozási pont?
- A terület használatához milyen alapvető kiszolgáló funkciók biztosítására van szükség? Milyen hiányzó közösségi teret, milyen hiányzó funkciók számára nyit lehetőséget a terület?
- A tágabb környezet múltjának mely rétegei tárhatóak fel és mutathatóak meg a területen?
- Kik számára nyitott, honnan és hogyan járható be a terület? A beavatkozás erősíti-e a telek zárvány jellegét, vagy épp ellenkezőleg, több irányba megnyitja azt?
- Hogyan biztosítható arányos beavatkozással a kert hasznosítása? Mik a beavatkozás minimális feltételei, inspiráló lehet-e a szűkös költségvetés?
- Bevonhatóak-e a megcélzott használók a terület tervezésébe, akár a terv megvalósításába?
- Hogyan képzelhető el gazdasági értelemben véve is fenntarthatónak egy feltételezett közösségi funkció? Hogyan képzelhető el a kert fenntartása, felügyelete?
- Hogyan képzelhető el különböző évszakokban a kert használata? Milyen átmeneti, vagy minimális méretű fűthető terekre lehet szükség?
- Kapcsolódhat-e a terület használata a plébánia és a templom jelenlétéhez a helyszínen?
- Mik a tervezési terület határai, hol kezdődik a beavatkozás?

kép: Aldo van Eyck játszótérek (Amsterdam 1950-70)
kép: Brueghel: Gyermekek játéka 1560

MAKETT, MINT KIEMELT MÉDIUM

A TDK kiírás szinte egyetlen konkrét megkötése az, hogy a dolgozathoz igényes kivitelezésű, nagy méretű makett, makettek (vagy akár kisebb makettek) álló gyűjtemény / szekvencia / sorozat) készüljenek. A makettek anyagára, léptékére, műfajára (relief, metszet-makett, dioráma, helyszíni installáció stb.) vonatkozó kikötés azonban nincs, de kivitelezésüknél fontos szempont lehet, hogy igényes kiállítási tárgyként, művészeti alkotásként is megállják a helyüket. A makettek dokumentálása és nyersanyagként további manipulálása (befotózás, képi anyag továbbdolgozása, belerajzolás, makettfotók animálása, stb.) szintén a feladat része lehet.

AZ ALKOTÓI MUNKA LEHETSÉGES ELMÉLETI HÁTTERE

Az alkotói feladathoz könnyen kapcsolhatók további, a tervezést segítő, támogató, kiegészítő elméleti kutatási témák. A teljesség igénye nélkül, csak példaként:

- a tervezés helyszín tágabb környezetének rétegzett építészeti öröksége és emlékezete
- a játszótér, mint építészeti tipológia (történeti áttekintés és kortárs tendenciák)
- a körbezárt kert, mint inspirációs forrás
- a vastag, funkciókal telített kerítésfal, mint építészeti archetípus

kép: Kerítésfalak a körbezárt kert környezetében
kép: H Arquitectes: House 1413

LEADANDÓ MUNKARÉSZEK

Formai követelmények:

- 2 db A1 tábló digitálisan és nyomtatott, 3 mm vastag habkartonra kasírozott formátumban a terv anyagával és a kutatás kivonatával
- vetített prezentáció, a kutatás és a terv ismertetése
- a terv anyagának kivonata a szöveges részekkel összefűzött füzetben és digitálisan (tetszőleges méretben)
- nagyléptékű makett, vagy makettek sorozata

Minimális tartalmi követelmények:

- műszaki leírás/esszé (min. 4 A4 oldal, illusztrációkkal)
- áttekintő helyszínrajz (1:1000)
- vezérszínti alaprajz/helyszínrajz (1:200)
- alaprajz, a terv megértéséhez szükséges metszet(ek), homlokzat (1:100)
- legalább 4 makettfotó/látványterv/perspektivikus metszet stb.
- fontos építészeti/belsőépítészeti elemek részletterve (pl. metszet, falnézet, stb.) (1:25/50)
- makett, makettek tetszőleges léptékekben

Az absztrakthoz leadott melléklet javasolt tartalma:

- a leendő TDK munka koncepciója, kulcsszava (akár több alternatíva)
- háttérkutatás dokumentálása
- munkaközi kísérleti makettek fotói

MELLÉKLETEK

Az alábbi mellékletek letölthetők a "TDK Közép 3+1" Teams csoportban (kód: kkp4vcw):

- 01 Archív fotók
- 02 Történeti térképek és műholdfelvételek
- 03 Alaptérkép és geodézia
- 04 Digitálisan elérhető források és irodalom

képek: *Helyszínfotók (fotó: Virág Norbert)*

AJÁNLOTT IRODALOM ÉS LINKEK:

Kronavetter Zsófia: A kert határán – Körbezárt kert mint archetípus a kortárs építészetben. BME Építőművészeti Doktori Iskola 2019

Fortepan (találatok "felhévízi", "óbuda", "szépvölgyi", "bécsi út" keresőszavakra)

Astrid Zimmermann (szerk.): Constructing Landscape. Birkhäuser 2011

Virág Norbert: Pusztuló örökségünk – Az újlaki Zwarg mérleggyár épületegyüttesének és környezetének rehabilitációja. Építészfórum 2023

Rózsa György: Budapest régi látképei (1493-1800). Akadémiai Kiadó, Budapest 1963

Francesco Cacciato: The wall as living space – Hollow structural forms in Luis Kahn's work. Lettera Ventidue 2016

A környező telkek levéltári anyagai Budapest Főváros Levéltárában

Barcza Dániel: Tér és Táj – Növényépítészet falusi temetőben. DLA-értekezés, 2009.

Benkő Melinda: Külső és belső tér közti átmenetek – Kontrasztok és áttűnések. PhD-értekezés, 2005.

kép: a körbezárt kert, mint inspirációs forrás

KIEGÉSZÍTŐ PROGRAMOK, A HELYSZÍN BEJÁRÁSA

A szekció kiírásához kapcsolódóan a tavaszi félév vizsgaidőszakában, illetve az őszi félév elején az alkotást segítő, támogató programokat szervezünk – ezeket a programokat a Középülettervezési Tanszék honlapján hirdetjük, de az online jelentkezési felületen érdeklődőket e-mailben is értesítjük. A tervezési területen a jelentkezők számára közös bejárást szervezünk.

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Gyürki-Kiss Pál	építész, a Bíráló Bizottság elnöke MARP
Biri Balázs	építész Hetedik Műterem
Kolossváry Detti	építész Építész Stúdió
Trummer Tamás	építész, Budapest II. kerület főépítésze

kép: *Baukunst: Molenbeek-Saint-Jean, Brüsszel 2014*

ÜTEMEZÉS

01	Tanszéki TDK-témák meghirdetése, Építésmérnöki Kari TDK évindító előadás	2025. április 16. 17:00
02	Tanszéki TDK-témák bemutató előadása	2025. május 12. 13:30 – K275
03	közös, vezetett helyszínbejárás	2025. június
04	hallgatók jelentkezése TDK Konferenciára (absztrakt beadásával)	2025. szeptember vége
05	TDK dolgozatok beadása	2025. október vége
06	TDK Konferencia, dolgozatok és pályaművek bemutatása Bíráló Bizottsági tagok jelenlétében, értékelés, eredményhirdetés	2025. november

Témavezetőnek választható elsősorban a tanszék bármely oktatója, meghívott oktatója és doktorandusza (de a Kar bármelyik tervezést oktató oktatója is felkérhető)! Bármilyen felmerülő kérdés esetén a pályázat teljes ideje alatt az Építészet és emlékezet Stúdió vezetőjétől, Kronaveter Péter DLA (kronavetter.peter@epk.bme.hu) egyetemi adjunktus-tól, illetve Sámson Kinga (samson.kinga@epk.bme.hu) DLA egyetemi adjunktustól, a tanszék TDK-felelősétől tudtok kérdezni e-mailben. A hallgatói kérdésekre adott válaszok-ról minden pályázót egyaránt értesítünk.

A Középülettervezési Tanszék által meghirdetett TDK-szekciókhoz a kapcsolattartás megkönnyítésére online jelentkezési listát ([TDK Közép jelentkezés 2025](#)) hoztunk létre az érdeklődők számára. Kérjük, itt jelentkezettek mielőbb, kapcsolatfelvétel céljából, de személyesen keressétek a választott konzulnst is.

A kiírás mellékletei megtalálhatók a "TDK Közép 3+1" Teams csoportban (kód: kkp4vcw). A Középülettervezési Tanszék őszi 3+1 TDK szekciójáról részletes tájékoztató előadást tartunk 2025. május 12. hétfőn, 13.30-tól, a Tervezőmódszertan előadás keretein belül, a K275 teremben.

Budapest, 2025. április 16.

kép: Zwarg Granát mérleg

